

Fényiratok.hu

Egy fotótörténeti adattárról

FARKAS ZSUZSA

A *Fényiratok.hu* egy különleges portál, amely 2013 óta működik. Borda Márton Áron üzemelteti, megbízható és pontos adatokkal operál. A honlapon van egy webáruház, mely fotókat kínál eladásra: több mint 2700 darab ún. „öreg fotót” (19. századit), 400 darab fotóképeslapot; valamint könyveket és kéziratokat. Még pontossága ellenére sem foglalkoznánk vele, ha mindemellett nem építene a nyilvánosság számára is elérhető rendszert, amely alapja lehet minden fénykép meghatározásának.

Az *archívum* címszó alatt találjuk a recto-verso katalógust, amely néhány év alatt páratlan adatbankká nőtte ki magát. Nemcsak azért, mert a korábbi hagyományban csak a fényképek hátoldalát használtuk fel kormeghatározásként, hanem azért is, mert minden variációt rögzít. Szakács Margit az egykori Munkásmozgalmi Múzeum, majd Nemzeti Múzeum Fényképtárának anyagából állított össze egy jegyzéket, különválasztva a budapesti, a vidéki és a külföldi adathalmazt. Sajnálatos módon ezt a jegyzéket nem bővítette, s idővel tágultak a horizontok. Ő még a számítógépes adatbankok előtti idők kézzel írt cédulái alapján dolgozott, de rendszerét érdemes továbbfejleszteni.

A Fényiratok.hu weboldal lexikonjának mottója utal arra a munkára is, mely egy-egy kép meghatározására, az ábrázolt személyek utáni kutatásra irányul. A fotótörténet számára ebben az esetben magán a fényképen hordozott információ a legfontosabb, amelyek példás rendben sorakoznak fel, mindenkinek rendelkezésre állnak.

A képeket hordozó kartonnak kezdetben az előlapján (recto) jelenik meg a cégjelzés, majd a hátoldalán (verso) is elterjed a nyomtatott szöveg, később növényi díszekkel, a kiállításokon nyert érme grafikai mintáival is díszítik azokat – írja Borda Márton az oldal ismertetőjében. Az archívum folyamatosan bővülő adatbázis, mely az 1860–1920 közötti magyarországi fényképészek adatait rögzíti. Elsősorban gyűjtők és szakemberek számára nyújt segítséget, mert „kommentárt” nem tartalmaz, de a cégeken, társulásokon belül időrendben rendszerezi a műhelyek történetét. A fényképészek, műtermek neve alapján lehet benne keresni, és a jövő évtől – továbbfejlesztve a rendszert – helyiségeket is kiad majd a kereső.

Jelenleg még nem találunk a versók mellett dátumot, de a jövőben ez is megoldódik. Összesen több mint ezer fényképész adataira lelhetünk, közülük számosnál több különféle karton található: van, akinél kettő és van, akinél negyven különféle variáció gyűlt össze. *Borsos Józsefnél* például 15 kép található, mely kilenc különböző feliratú hátoldalt takar. *A Gondy és Egey társulás* 43, *Goszleth István* 48, *Veress Ferenc* 72 képpel van jelen.

Aberle Emil verseci (Werschetz) „fotograf” az első a névsor alapján. A szépen fésült bajszos férfi portréjának hátoldalán jobbra megtaláljuk a litográfus jelzését is, amely alapján tudjuk, hogy a fekete színű vizitkártyalapot a mester Bécsből rendelte meg, vélhetően több ezres tételben. Az utolsó a névsorban *Zsunk Pál* Nagyváradról, aki „ezelőtt Picek” cég volt a Bémer téren. Az általa készített fényképen Márkus Pista, Sári apja néz ránk szigorú tekintettel, kackiás bajuszával 1902 őszén. „Lemezek éveken át megtartanak fényképnagyítások mindennemű arcképtől életnagyságban eszközöltetnek” – hirdette magáról Zsunk mester a portré hátoldalán.

Hatalmas bázis állt össze néhány év alatt, több mint ezer fényképész 3000 pontos, precíz adattal. A rendszer mindenki számára használható: ellenőrizhető egy-egy kép ritkasága is. Borda Márton hosszú távú célja, hogy 2020-ra megkerülhetetlen adatbázissá alakuljon rendszere, amely másokkal együtt a magyar fotótörténet fehér foltjait tünteti el. Tervezi egy online tanulmánytár kiépítését is, amelyen az újabb felfedezések, kutatások eredményei futnának. Mivel a fényiratok.hu rengeteg fényképet tartalmaz, megkértem, válasszon egy enigmatikus képet, amely reprezentálja munkáját. Választása a nagybecskereki *Oldal Istvánra* (1829–1916) esett, aki három fiával (János, István, Antal) a műteremben nézegeti az általa készített képeket tartalmazó albumot 1860 körül, melyben a megrendelőket örizte. Vizitkártyájának hátoldalán „festész és fényképész”-ként hirdette magát, mesterségbeli tudását, műtermét 1895-től fia, István vitte tovább. A kiváló festő-fényképész halálának 100. évfordulóját ünnepeljük ez év augusztusában.